

kunnen komen over de vraag, in hoeverre saldo-rekening bij rekening-courant beroep op de achterliggende transactie's behoort uit te sluiten, en ware een wettelijke bepaling dienaangaande wellicht wenschelijk. Daarentegen weet weer de Effectenhandel zich haar eigen recht te scheppen en door te voeren. Zoo verklaart zich ook de uitbreiding der Overheidstaak in het privaatrecht als een gezond verschijnsel, omdat bij toenemende cultuur uiteraard ook het privaatrechtsleven hoe langer hoe meer van het onbewuste naar het bewuste overgaat. Gaat eens het socialisme meer doorwerken ook in het privaatrecht, dan zal er nog veel meer volksrecht Overheidsrecht worden. Op zich zelf is deze uitbreiding van het Overheidsrecht niet ongezond, mits maar de overheid begrijpe, dat haar recht steeds bestemd is om aan *principieelen* strijd een einde te maken en zich dus ook tot het stellen van algemeene regelen heeft te beperken. De mislag begaan, toen de Overheid bij de kindervetten terecht conform de volksovertuiging het ouderlijk gezag een breidel aanlegde, maar in plaats van de uitwerking dezer beginselen aan volksrecht en rechter over te laten, zelf eigenwijs dat alles wilde regelen, zal wel een heilzame waarschuwing voor de toekomst blijven.

Welnu, dit onderscheid in aard en karakter tusschen het volksrecht en het Overheidsrecht is de wezenlijke factor, die, zie ik wel, de verhouding van den rechter tot die beiden bepaalt. Omdat die beide in aard zoo uiteenlopende stukken recht formeel in onze codificatie tot een eenheid zijn gemaakt, schijnt het zoo wonderlijk, dat de rechter zich de eene maal tegenover dat gecodificeerde voorschrift zoo vrijmoedig gedraagt, en het de andere maal onverbiddelijk handhaaft to the bitter end. Toch heeft hij gelijk, dat hij dat doet.

Immers zijn taak tegenover die beide loopt op één belangrijk punt uiteen, te weten: *het toetsen van het voorschrift der wet aan de billijkheid*. Daar waar zich een *gewoonterecht* heeft gevestigd, dat aan de vereischten voldoet, moet dit gewoonterecht gaan zoowel vóór het Overheidsrecht als voor het volksrecht, zooals die